

MIDRASH
TANCHUMA

אמרו, נחריים

בינינו שלא יגיד אחד ממנו ליצלב אבינו. אמר להם יהודה, ראובן אינו
כאן ואין החרם מתקיים אלא בעשרה. מה עשו. שתפו להקדוש-ברוך-
הוא באותו החרם, שלא יגיד לאביהם. כיון שיברד ראובן בלילה לאותו
הבור להעלותו ולא מצאו, קרע את בגדיו וככה. חזר לאחיו אמר להם,
הילד איננו נאני אנה אני בא. הגידו לו את המעשה ואת החרם ושחק.
ואף הקדוש-ברוך הוא אף-על-פי שכתוב בו מגיד דברו ליצלב (תהי'
קמו יט), דבר זה לא הגיד, מפני החרם. לפיכך אמר יצלב, טרף טרף
יוסף. רבי מנא אומר, במקירת יוסף לקו השבטים ולא נתפפר להם עונם עד
שמתו. נעליהם הפתוח אומר, אם יקפר העון הזה לכם עד-תמתון (יטעי'
כב יד). ולפיכך בא רצב בארץ קנען שבע שנים, וירדו אחי-יוסף עשרה
לשבר בר ממצרים ומצאו יוסף מי והתירו את החרם, ושמע יצלב שהוא
חי, וכתוב בו ותחי רוח יצלב אביהם. וכי מתה היטה, אלא שחיתה מן
החרם ושרתה בו רוח-הקדש שנספתקה הימנו. אמר רבי עקיבא, החרם

(1)

(2)

AVROMSILVER J.C.A.
14 ELUL 5773 - 20-8-13
R. GOLD

במעשה העגל, נעשה קורבנו הוא וכל מי שעמד מזרעו
במקומו הקרבת פר ועגל. וכאשר היה החטא בשעיר עזים,
הייתה העבודה בשעיר עזים. וכאשר יקבעו עניינים הללו
בנפש, יהיה זה בלי ספק גורם להרגשת חומר החטא,
ולהתרחק ממנו עד שלא ייכשל האדם בה ויצטרך
לאמצעי כפרה ארוכים ומייגעים, ואפשר שלא תשלם
כפרתו. ולפיכך יתרחק מן החטא מעיקרו ויברח ממנו. וזו
תועלת גלויה מאוד. דע גם עניין זה" (מר"ג, ג, מו).

פרק ג - הקדמה: במורה הנבוכים מסביר הרמב"ם הטעם
לבחירת השעירים שהדבר כנגד עבודה זרה שהקריבו
לשעירים, ומציג את דעת חכמים שהסבירו את כלל כפרת
הציבור בשעירים כנגד חטא מכירת יוסף, שבו שחטו
שעיר עזים להוכיח את מותו: "ואל יהי חלוש בעיניך
טעם זה, כי תכלית כל הפעולות הללו לקבוע בנפש כל
חוטא שהוא צריך לזכור ולהזכיר חטאו תמיד, כמו שאמר
'וחטאתי נגדי תמיד', ושהוא חייב לבקש מחילת אותו
החטא הוא זרעו זרעו זרעו בעבודה שתהא ממין אותו
החטא... כפי שאתה רואה נעשה באהרון, כאשר נכשל

⁷ Joseph saw his brothers and he recognized them, but he acted like a stranger toward them and spoke with them harshly. He asked them, "From where do you come?" And they said, "From the land of Canaan to buy food."

⁸ Joseph recognized his brothers, but they did not recognize him.

⁹ Joseph recalled the dreams that he dreamed about them, so he said to them, "You are spies! To see the land's nakedness have you come!"

¹⁰ They answered him, "Not so, my lord! For your servants have come to buy food. ¹¹ All of us, sons of one man are we; we are truthful people; your servants have never been spies."

¹² And he said to them, "No! But the land's nakedness have you come to see."

¹³ And they replied, "We, your servants, are twelve brothers, the son of one man in the land of Canaan. The youngest is now with our father and one is gone."

¹⁴ But Joseph said to them, "It is just as I have declared to you: 'You are spies!'"

¹⁵ By this shall you be tested: By Pharaoh's life you will not leave here unless your youngest brother comes here. ¹⁶ Send one of you, and let him fetch your brother while you shall remain imprisoned, so that your words may be tested whether truth is with you; but if not, by Pharaoh's life — surely you are spies!"

¹⁷ Then he herded them into a ward for a three-day period.

¹⁸ Joseph said to them on the third day, "Do this and live; I fear God.* ¹⁹ If you are truthful people, let one of your brothers be imprisoned in your place of confinement while you go and bring provisions for the hunger of your households. ²⁰ Then bring your youngest brother to me so your words will be verified and you will not die." And they did so.

²¹ They then said to one another, "Indeed we are guilty concerning our brother inasmuch as we saw his heartfelt anguish when he pleaded with us and we paid no heed; that is why this anguish has come upon us."

²² Reuben spoke up to them, saying, "Did I not speak to you saying, 'Do not sin against the boy,' but you would not listen! And his blood as well — behold! — is being avenged."

²³ Now they did not know that Joseph understood, for an interpreter was between them. ²⁴ He turned away from them and wept; he returned to them and spoke to them; he took Simeon from them and imprisoned him before their eyes.

²⁵ Joseph commanded that they fill their vessels with grain, and to return their money, each one's to his sack, and to give them provisions for the journey. And so he did for them. ²⁶ Then they loaded their purchase onto their donkeys and departed from there.

PARSHAT MIKETZ (3)

רם ויתנבך אליהם ונדבר אתם קשות ויאמר אליהם מאין באתם
מרו מארץ קנען לשבר-אכל: ויבר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו:
בר יוסף את התלמות אשר חלם להם ויאמר אליהם מרגלים אתם
אות את-ערוגת הארץ באתם: ויאמרו אליו לא אדני ועבדיך באו
ובר-אכל: בלנו בני איש-אחד נחנו פנים אנחנו לא-הינו עבדיך
גלים: ויאמר אליהם לא פי-ערוגת הארץ באתם לראות: ויאמרו
ם עשר עבדיך אחים | אנחנו בני איש-אחד בארץ קנען והנה
טן את-אבינו היום והאחד איננו: ויאמר אליהם יוסף הוא אשר
יתי אלכם לאמר מרגלים אתם: בזאת תבחנו חי פרעה אם-
או מזה פי אם-בכוא אחיכם הקטן הנה: שלחו מכם אחד ויקח
-אחיכם ואתם האסרו ויבחנו דבריכם האמת אתכם ואם-לא
פרעה פי מרגלים אתם: ויאסף אתם אל-משמר שלשת ימים:
מר אליהם יוסף פיום השלישי זאת עשו וחיו את-האלהים אני
ו: אם-פנים אתם אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם ואתם לכו
או שבר רעבון בתיכם: ואת-אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו
יכם ולא תמותו ויעשו-כן: ויאמרו איש אל-אחיו אבל אשמים |
זנו על-אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו
כן באה אלינו הצרה הזאת: ויען ראובן אתם לאמר הלא אמרת
כם | לאמר אל-תחטאו בילד ולא שמעתם וגם-דמו הנה נדרש:

ז לא נדעו פי שמע יוסף פי המליץ בינתם: ויטב מעליהם ויברך
וב אליהם ונדבר אליהם ויקח מאתם את-שמעון ויאסר אתו
ניהם: ויצו יוסף וימלאו את-כליהם בר ולחשיב כספיהם איש
-שקו ולתת להם צדה להרוך ויעש להם כן:

פָּרָק שֵׁנִי

(5)

א איזוהי תשובה גמורה? - זה שפא קינדו דבר שעבר ב
ואפער קינדו זעשלותו ופרש ולא עשה מפני התשובה" לא
מיראה" ולא מקשיון כח". ביצד? הרי שפא על-אשה בעברה
ולאסר זמן נתחד עמה" והוא עומד בעתה בזה ובכח גופו

ובמדינה שעבר בה", ופרש ולא עבר - והו בעל תשובה גמורה.
הוא ששדמה אמר: וזכר את-בוראך בימי בחורתיך עד אשר
לא-יבאו ימי הרעה והגיעו שנים אשר תאמר אין-לי בהם חפץ
(קהלת יב, א). ואם לא שב אלא בימי זקנותו, ובעת שאי-אפשר
לו לעשות מה-שהיה עושה, אף-על-פי שאינה תשובה מעלה -
מועלת היא לו ובעל תשובה הוא. אפילו עבר קל-ימיו, ונעשה
תשובה ביום מיתתו ומת בתשובתו - קל-עונותיו ומקולו, שנאמר:
עד אשר לא-תחשך השמש והאור והיורם והפוכבים ושב העבים
אחר השם (שם, ב), שהוא יום המיתה. מקלל, שאם זכר בוראו
ושב קדם שימות - נסלח לו.

ב ומה היא התשובה? הוא: שיעזב החוטא חטאו ויסירו
מפתשבתו ויגמר בלבו שלא יעשה עוד, שנאמר: יעזב רשע
דרכו וגו' (ישעיה נה, ז). וכן יתנחם על-שעבר, שנאמר: כי אחרי
שובי נתמתי (ירמיה לא, יח). ויעיד עָלָיו יודע מעלמותי שלא
שוב לזה החטא לעולם, שנאמר: ולא-נאמר עוד' אלהינו למעשה
ידינו (הושע יד, ד). וצריך להתנדות בשפתיו ולומר ענינות אלו
שגמר בלבו.

מצות עשה אחת והוא: שישב החוטא חטאו לפני ה' ותודה.
ובאור מצנה זו ועקרים הנגזרים עמה בגלגלה
בפרקים אלו:

(4)

פָּרָק ראשון

א כל-המצוות שבתורה, בין עשה בין לא-מעשה, אם עבר
אדם על-אחת מהן. בין בנדון בין בשגגה - קשיעשה תשובה"
וישוב מחטאו, סיב לה תודותי לפני האל, ברוד-הוא, שנאמר:
איש או-אשה כי יעשו מקל-חטאת האדם... והתנדו את-חטאתם
אשר עשו (כמדבר ה, וז) - זה ודוי דברים. ודוי זה - מצנת
עשה. ביצד מתודה? אומר: "אנא, השם חטאתי", עויתי, פשעתי
לקניה ועשיתי כך וכך, ובהרי נתמתי נבשתי" במעשי, ולעולם איני
חוזר לדבר זה" - והו עקרו של ודוי. וכל-הפירוש להתנדות
ומצריך בענין זה - הרי זה משבח. וכן בעלי חטאות נאשמות,

בעת שמביאים קרבנותיהם על-שגגתם, או על-ודונם" - אין
מתכפר להם בקרבנם עד שיעשו תשובה" ויתודו ודוי דברים,
שנאמר: והתודה אשר חטא עליך (ויקרא ה, ה). וכן כל-מחויבי
מיתות-בית-דין ומחויבי מלקות - אין מתכפר להם במיתתם או
בלקוחם, עד שיעשו תשובה ויתודו. וכן החובל בחברו והמזיק
ממונו - אף-על-פי שלם לו מה-שהוא סיב לו - אינו מתכפר
עד שיתודה וישוב מעצשות בנה לעולם, שנאמר: מקל-חטאת
האדם" (כמדבר ה, ו).

ב שציר המשפלים קפי שהוא בפרה על-קל-ישראל - כהן גדול
מתודה עליו על-לשון קל-ישראל, שנאמר: והתודה עליו
את-קל-עונות בני ישראל (ויקרא טו, כא). שציר המשפלים מכפר
על-קל-עבדות שבתורה: הקלות והחמורות, בין שעבר בנדון בין
שעבר בשגגה, בין שהודע לו בין שלא הודע לו - הכל מתכפר
בשציר המשפלים, והוא: שעשה תשובה, אכל אם לא עשה תשובה,

אין השציר מכפר לו אלא על-הקלות. ומה הן הקלות, ומה הן
החמורות? החמורות - הן העבדות שמביני עליהן מיסת בית-
דין או כרת", ושבועת שואי ושקרי, אף-על-פי שאין בהן כרת,
הרי הן מן החמורות. ושאר מצוות לא-מעשה, ומצוות עשה
שאין בהן כרת - הן הקלות.

ג בזמן הזה, שאין בית-המקדש קיים ואין לנו מנח בפרה" -
אין שם אלא תשובה. התשובה מבפרת על-קל-העבדות".
אפילו רשע קל-ימיו ועשה תשובה בעת-הזוה - אין מקבירין לו
שום דבר מרשעו, שנאמר: ורשעת הרשע לא-יכשל בה ביום
שובו מרשעו (יחזקאל לג, יב). וצמחי של יום-הקפורים מכפר
לשבים", שנאמר: כיי-ביום הזה יכפר עליכם (ויקרא טו, ד).

PARSHAT M'KEEZ

(6)

לח א רביעי ויהי בעת ההוא ירד יהודה

מאת אחיו ניט עד-איש עדלמי
ב ושמו חירה:

I was at that time that Judah went down

*from his brothers and turned away unto an
Adullamite man whose name was Hirah.*

RASHI

38.

1. Why is this passage juxtaposed - למה נקמכה פרשה זו לכאן - IT WAS AT THAT TIME. ויהי בעת ההוא. to this point, Interrupting the narrative of the episode of Joseph? - והמסיק בפרשתו של יוסף

- To teach you שחורירוהו אחיו מגדלותו - that [Judah's] brothers took him down from his greatness, i.e., from his position of leadership among them, בשראו בצרת אביהם - when they saw the distress of their father. אלו אמרת - You said to sell him. אמרו - They said, אתה אמרת למכרו - Had you said to return him to Jacob, we would have listened to you."

One must take personal responsibility for his actions

14* אחד מהיסודות של התשובה, במחשבתו של האדם, הוא הכרת האחריות של האדם על מעשיו, שבא מתוך אמונת הבחירה התפשית של האדם. וזהו גם פן תוכן הידוי המחויבר עם מצות התשובה (א), שמודה האדם שאין שום ענין אחד, שיש להאשימו על החטא ותוצאותיו, כי אם אותו בעצמו. ופנה הוא מברר לעצמו את חופש רצונו ועוצם יכלתו על סדרי חייו ומעשיו, ומתוך כך הוא מפנה לפניו את הדרך לשוב אל ד', לחדש את חייו בסדר הטוב, אשר יפיר שהוא מוצלח בעדו כאשר ישוב ממקור הדעת, המתחבר אל קדושת אור התורה, המשיבת נפש.

7

אורות התשובה

י"ז פרקים

על ערך התשובה והדרכתה
בחיי הפרט ובחיי הכלל
עם הוספות מכתב יד קדשו

מאת

הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

למלאות חמש ושלושים שנה לעלותו בדבר ד' לגנוי המרומים

התשובה שקדמה לעולם, היא ממהות הנשמה, ומבטחת לעולם ולישראל ב. התשובה היא תמיד שרונה בלב, אפילו בעת החטא עצמו התשובה נגוה היא בנשמה (א), והיא שולחת את קנייה, שהם מתגלים אחר כך בעת שבא הנחם הקורא לתשובה. בעמק ההירה של החיים המציאותיים מנחת התשובה, מפני שהיא קדמה לעולם (א), וטרם שבא החטא כבר מוכנת התשובה ממנו. על פן אין דבר בטוח בעולם כמו התשובה, וסוף הכל לשוב לתקון, וקל וחמר שישראל מבטחים ועומדים לעשות תשובה (א), להתקרב אל הרצון המקורי שלהם, להגשים בחיים את טבע נשמתם, למרות כל קירות הפרזל העוצרים החוצצים בעד התגלותו של טבע איתן זה.

Teshuva is ever present in ones heart.

8

הזכיה להשתתפות אמתית בצרת הצבור - מתוך תשובה שלמה ד. אי אפשר לאדם שיהיה מצטער באמת בצרת הצבור (א) כי אם כשיקדש את דרכיו ויתקן מדותיו וישוב בתשובה שלמה. ההשתתפות בצרת הצבור בעמק הלב, היא עצמה, היא גם כן שכר מצוה, שזוכים לזה רק זכי הנפש תמימי דרך ההולכים בתורת ד'.

To truly empathize one must do complete Teshuva

9